

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

DELEGATURA w ŁODZI

Aleja Piłsudskiego 8
90-051 Łódź, P - 73
Tel. (0-42) 636-36-89, Fax (0-42) 636-07-12
E-mail: lodz@uokik.gov.pl

RŁO/61-87/04/-AK-MN-

Łódź, dnia 8 grudnia 2004 r.

DECYZJA Nr RŁO 17/2004

Na podstawie art. 23e ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity: Dz. U. z 2003 r., Nr 86, poz. 804 ze zm.) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. nr 18 poz. 172 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko Wyższej Szkole Zarządzania Gospodarką Regionalną i Turystyką w Kielcach z siedzibą w Kielcach, ul. mjr. Jana Piwnika „Ponurego” Nr 49, 25-666 Kielce,

działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, wskazaną w art. 23a ust. 1 ww. ustawy, bezprawne działanie przedsiębiorcy polegające na wyłączeniu obowiązku doręczania konsumentom- studentom kierunku ekonomia na studiach dziennych i zaocznych zmienionego wzorca umowy o studiowanie pod nazwą „Umowa o studiowanie w Wyższej Szkole Zarządzania Gospodarką Regionalną i Turystyką w Kielcach”, na mocy postanowienia umownego wskazanego w § 4 ust. 2 ww. umowy o studiowanie o treści „Wysokość czesnego ustala się odrębnie za każdy rok akademicki. O jego wysokości Uczelnia zawiadamia studentów w terminie 3 miesięcy przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego w formie pisemnego ogłoszenia”

i stwierdza zaniechanie jej stosowania z dniem 20 października 2004 r.

Uzasadnienie

W dniu 17 września 2004 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany dalej Prezes Urzędu) w ramach posiadanych kompetencji ustawowych wszczął postępowanie wyjaśniające w celu wstępnego ustalenia, czy Wyższa Szkoła Zarządzania Gospodarką Regionalną i Turystyką w Kielcach z siedzibą w Kielcach, ul. mjr. Jana Piwnika „Ponurego” Nr 49, 25-666 Kielce (zwana dalej WSZGRiT) stosuje w obrocie z udziałem konsumentów wzorce umowne i czy nie zawierają one niedozwolonych postanowień umownych. W trakcie postępowania wyjaśniającego Prezes Urzędu ustalił, że WSZGRiT stosowała w stosunkach umownych ze studentami wzorzec umowy pod nazwą „Umowa o studiowanie w Wyższej Szkole Zarządzania Gospodarką Regionalną i Turystyką w

Kielcach”. Wzorzec ten w § 4 ust. 2 stanowił, że „Wysokość czesnego ustala się odrębnie za każdy rok akademicki. O jego wysokości Uczelnia zawiadamia studentów w terminie 3 miesięcy przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego w formie pisemnego ogłoszenia”. Prezes Urzędu ustalił, że tym postanowieniem WSZGRiT bezprawnie wyłączyła ustawowy obowiązek doręczenia konsumentowi zmienionego wzorca umowy, uregulowany w art. 384¹ i art. 384 Kodeksu cywilnego. Wobec powyższego Prezes Urzędu stwierdził, że nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W związku z powyższym Postanowieniem Prezesa Urzędu z dnia 19 października 2004 r. (k. 1) zostało wszczęte postępowanie w sprawie stosowania przez WSZGRiT praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na bezprawnym, godzącym w interesy konsumentów działaniu przedsiębiorcy polegającym na wyłączeniu obowiązku doręczania konsumentom - studentom kierunku ekonomia na studiach dziennych i zaocznych zmienionego wzorca umowy o studiowanie pod nazwą „Umowa o studiowanie w Wyższej Szkole Zarządzania Gospodarką Regionalną i Turystyką w Kielcach”, na mocy postanowienia umownego wskazanego w § 4 ust. 2 ww. umowy o studiowanie, o treści „Wysokość czesnego ustala się odrębnie za każdy rok akademicki. O jego wysokości Uczelnia zawiadamia studentów w terminie 3 miesięcy przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego w formie pisemnego ogłoszenia”, co może stanowić naruszenie art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity: Dz. U. z 2003 r., Nr 86, poz. 804 ze zm.) (zwana dalej ustawą o okik).

W odpowiedzi na zawiadomienie Prezesa Urzędu z dnia 19 października 2004 r. o wszczęciu postępowania, o którym mowa wyżej, WSZGRiT poinformowała w piśmie z dnia 28 października 2004 r. (k-ty 18-20), że podjęła działania w celu zmiany kwestionowanego przez Prezesa Urzędu zapisu poprzez:

- 1) wprowadzenie z dniem 20 października 2004 r. nowego wzoru umowy „Umowa o studiowanie w Wyższej Szkole Zarządzania Gospodarką Regionalną i Turystyką w Kielcach” o treści § 4 ust. 2 w brzmieniu „Wysokość czesnego ustala się odrębnie na każdy rok akademicki. O zmianie jego wysokości Uczelnia zawiadamia studentów w terminie 3 miesięcy przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego w formie pisemnego zawiadomienia, doręczanego studentom”,
- 2) zmianę wcześniej zawartych umów w drodze aneksu .

Na dowód tych działań WSZGRiT przedstawiła w piśmie z dnia 17 listopada 2004 r. zmieniony wzór umowy „Umowy o studiowanie w Wyższej Szkole Zarządzania Gospodarką Regionalną i Turystyką w Kielcach” i rozsyłany studentom wzór „Aneks do Umowy o studiowanie w Wyższej Szkole Zarządzania Gospodarką Regionalną i Turystyką w Kielcach.”(k-ty 22-23)

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

WSZGRiT została wpisana do rejestru niepaństwowych uczelni zawodowych w dniu 20 marca 2001 r. na podstawie Decyzji Ministra Edukacji Narodowej Nr DSW 3-0145-72/TT/2001 z dnia 20 marca 2001 r. (k. 6). Przedmiotem działania uczelni wpisanym w rubryce czwartej rejestru było: „Kształcenie na poziomie wyższych studiów zawodowych w specjalnościach: 1. hotelarstwo, 2. obsługa ruchu turystycznego”. WSZGRiT posiadała osobowość prawną na podstawie art. 8 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 65, poz. 385, ze zm.). Uczelnia świadczyła usługi odpłatnie. Świadczenie to miało charakter zobowiązania ciągłego polegającego na trwałym,

roziągnięty w czasie przez okres studiów wykonywaniu ww. usług przez WSZGRiT na rzecz studentów. Odpowiednikiem świadczenia uczelni było zobowiązanie studentów do płacenia czesnego.

WSZGRiT w roku akademickim 2003/2004 stosowała wzorzec umowy pod nazwą „Umowa o studiowanie w Wyższej Szkole Zarządzania Gospodarką Regionalną i Turystyką w Kielcach” (zwana dalej umowa). Umowa miała charakter wzorca umowy w rozumieniu art. 384 Kodeksu Cywilnego. Został on ustalony jednostronnie przez WSZGRiT i student nie miał wpływu na treść jego postanowień. § 4 ust. 2 umowy zawierał postanowienie o treści: „Wysokość czesnego ustala się odrębnie za każdy rok akademicki. O jego wysokości Uczelnia zawiadamia studentów w terminie 3 miesięcy przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego w formie pisemnego ogłoszenia”. Postanowienie to gwarantowało WSZGRiT zmianę postanowienia wzorca umowy na podstawie aktu wewnętrznego regulującego wysokość czesnego.

Wzorzec umowy w powyższej wersji obowiązywał do 20 października 2004 r. i został zmieniony w tym dniu poprzez wprowadzenie nowego postanowienia w § 4 pkt 2 umowy o treści: „Wysokość czesnego ustala się odrębnie na każdy rok akademicki. O zmianie jego wysokości Uczelnia zawiadamia studentów w terminie 3 miesięcy przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego w formie pisemnego zawiadomienia, doręczanego studentom” (k-ty19-20).

Art. 384¹ Kodeksu cywilnego ustala, że wzorzec wydany w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym wiąże drugą stronę, jeżeli zostały zachowane wymagania określone w art. 384, a strona nie wypowiedziała umowy w najbliższym terminie wypowiedzenia. Zgodnie z treścią art. 384 Kodeksu cywilnego konsument jest związany wzorcem umowy wydanym w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym jeżeli wzorzec umowy ustalony przez jedną ze stron umowy zostanie mu doręczony przy zawarciu umowy. Obowiązek doręczenia nie dotyczy umów zawieranych z konsumentami w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego (art. 384 § 2 zdanie drugie Kodeksu cywilnego), określanych w piśmiennictwie jako umowy bagatelne (E. Łętowska, Prawo umów konsumenckich, Wydanie 2, Wydawnictwo C.H. Beck 2002, s. 313). W doktrynie przyjmuje się, że „wydanie wzorca może nastąpić jako wydanie wzorca po raz pierwszy lub jako zmiana wzorca umowy, któremu był poddany pierwotny stosunek umowy” (E. Łętowska, Prawo umów konsumenckich, Wydanie 2, Wydawnictwo C.H. Beck 2002, s. 323).

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Art. 23a ust. 1 ustawy o okik stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.

Przesłankami zaistnienia zakazanej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów są:

- 1) działanie przedsiębiorcy,
- 2) noszące znamiona bezprawności,
- 3) godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

Zgodnie z przepisem art. 4 pkt 1a ustawy o okik ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy rozumie się przez to osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej. WSZGRiT posiadała zdolność prawną co zostało

wykazane wyżej i wykonywała usługi edukacyjne polegające na kształceniu studentów w systemie wyższych studiów zawodowych, we własnym imieniu, zawodowo, odpłatnie, w sposób zorganizowany i ciągły. Zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 5 lutego 2003 r., sygn. akt XVII Ama 36/02, usługi edukacyjne o charakterze zarobkowym świadczone przez szkołę wyższą są działalnością o charakterze użyteczności publicznej, zbliżoną do działalności gospodarczej, a podmiot świadczący te usługi jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1a ustawy o okik. Stanowisko Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w tej sprawie podzielił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 kwietnia 2004 r., sygn. akt III SK 22/04. Prezes Urzędu stwierdził, że WSZGRiT była przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1a ustawy o okik.

Tym samym pierwsza przesłanka została spełniona.

Na mocy art. 23a ustawy o okik zbiorowe interesy konsumentów podlegają ochronie przed bezprawnymi działaniami przedsiębiorcy. Zgodnie z uzasadnieniem projektu rządowego ustawy z dnia 5 lipca 2002 r., nowelizującej ustawę o okik „Same przepisy art. 23a – 23d nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Działania te mogą okazać się bezprawne w razie ustalenia, że doszło do naruszenia przepisów innych ustaw, a także zasad współzycia społecznego i dobrych obyczajów” (druk sejmowy nr 366, s. 20). Podobnie została zdefiniowana bezprawność w Małej Encyklopedii Prawa (Mała Encyklopedia Prawa, PWN, Warszawa 1980, s. 46 i 47). Chodzi więc o sprzeczność z szeroko rozumianym porządkiem prawnym jako całością. Istotnym jest również fakt, iż bezprawność jest czynnikiem o charakterze obiektywnym, niezależnym od wystąpienia szkody czy od zamiaru podmiotu dopuszczającego się działań bezprawnych.

Zachowanie WSZGRiT polegające na wprowadzeniu w umowie wzorcowej pod nazwą „Umowa o studiowanie w Wyższej Szkole Zarządzania Gospodarką Regionalną i Turystyką w Kielcach”, postanowienia o treści „Wysokość czesnego ustala się odrębnie za każdy rok akademicki. O jego wysokości Uczelnia zawiadamia studentów w terminie 3 miesięcy przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego w formie pisemnego ogłoszenia” jest niezgodne z art. 384¹ i art. 384 Kodeksu cywilnego i tym samym jest bezprawne. W przypadku kształtowania stosunku prawnego między przedsiębiorcą a konsumentem przy użyciu wzorca umowy doręczenie zgodnie z art. 384 Kodeksu cywilnego (do którego odwołuje się ww. art. 384¹) jest jedynym skutecznym sposobem zawarcia umowy z użyciem wzorca. Doręczenie ma nastąpić *verba legis* przy zawarciu umowy. Stanowi ono najpewniejszy i zarazem najdogodniejszy dla drugiej strony sposób poinformowania jej o wzorcu. Innym sposobem jest stworzenie możliwości zapoznania się z treścią wzorca w łatwy sposób (udostępnienie wzorca w miejscu łatwo dostępnym dla kontrahentów proponenta np. wywieszenie wzorca w ogólnie dostępnym pomieszczeniu). Należy jednak zaznaczyć, iż zgodnie z art. 384 § 2 zdanie drugie Kodeksu cywilnego „Nie dotyczy to jednak umów zawieranych z udziałem konsumentów, z wyjątkiem umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego (tzw. umów bagatelnych). Umowa o studiowanie nie jest umową bagatelną. Nie jest to umowa zawierana codziennie w celu zaspokojenia bieżących spraw, a wysokość czesnego nie jest kwotą drobną. W związku z powyższym nie doręczanie wzorca umowy przez proponenta w żadnym wypadku nie może mieć zastosowania w umowach między WSZGRiT (przedsiębiorcą) a studentami (konsumentami).

Zgodnie z art. 384¹ Kodeksu cywilnego wymóg doręczenia obowiązuje również w przypadku wydania nowego wzorca lub zmiany już istniejącego w czasie trwania stosunku prawnego o charakterze ciągłym nastawionego na trwanie, którego swoistym sposobem zakończenia jest wypowiedzenie. Jak wskazano na wstępie, oceniana umowa dotyczy stosunków umownych o charakterze ciągłym. Doręczenie wzorca polega na wręczeniu lub przesłaniu za potwierdzeniem odbioru konsumentowi dokumentu obejmującego całość

wzorca, to jest nie tylko umowy wzorcowej, ale również innych dokumentów jak regulaminy, zarządzenia, warunki ogólne, itp. akty, do których odwołuje się wspomniana umowa. Powyższy obowiązek w takim samym stopniu dotyczy wzorca istniejącego, jak i jego zmian. Nie jest dopuszczalne w przedmiotowej sprawie doręczenie wyciągu wzorca lub informacji o jego istnieniu, ustne powiadomienie, lub obwieszczenie na tablicy ogłoszeń (porównaj: Wojciech Popiołek, Kodeks cywilny, Komentarz, Tom 1, Wydawnictwo C.H. BECK, Warszawa 2002, 3. wydanie, s. 791).

Stosując postanowienie § 4 ust. 2 wzorca umowy w brzmieniu jak cytowano wyżej WSZGRiT wyłączyła ustawowy obowiązek doręczania konsumentom - studentom zmienionego wzorca umowy o studiowanie pod nazwą „Umowa o studiowanie w Wyższej Szkole Zarządzania Gospodarką Regionalną i Turystyką w Kielcach” w zakresie zmiany wysokości czesnego, wynikający z przepisów art. 384¹ i art. 384 Kodeksu cywilnego.

Tym samym druga przesłanka została spełniona.

Każde działanie bezprawne podejmowane w ramach stosunku prawnego godzi w interesy jednej ze stron kontraktu. Przepisy prawa o charakterze bezwzględnie obowiązującym wprowadzono bowiem do porządku prawnego po to, by chronić dobro zasługujące na ochronę. W przypadku stosowania zapisów umownych o charakterze bezprawnym dochodzi do ograniczenia praw lub nałożenia nadmiernych obowiązków na konsumenta podpisującego umowę. Następstwem bezprawnego działania jest naruszenie zbiorowych interesów konsumentów.

Zgodnie z art. 22¹ Kodeksu cywilnego za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą. Student korzysta z usług edukacyjnych jako osoba fizyczna, w celu realizacji własnych potrzeb edukacyjnych. WSZGRiT zawiera umowę ze studentem jako konsumentem na rynku usług edukacyjnych.

Przepisy ustawy o oik nie definiują pojęcia zbiorowego interesu konsumentów. Z całą pewnością mamy do czynienia z takim interesem, gdy działania przedsiębiorcy dotyczą zbiorowości i mogą dotknąć każdego potencjalnego konsumenta, czyli są powszechne. W przedmiotowej sprawie za taką zbiorowość należy uznać studentów WSZGRiT, jak i wszystkich potencjalnych studentów z całego kraju, którzy są lub będą zainteresowani podjęciem studiów na tej uczelni. Powszechny charakter usług edukacyjnych potwierdza fakt, że w niniejszej sprawie mamy do czynienia ze zbiorowym interesem konsumentów, co oznacza naruszenie interesu publicznego.

Tym samym trzecia przesłanka została spełniona.

Wobec stwierdzenia zaistnienia wszystkich trzech przesłanek Prezes Urzędu ustalił, że zachowanie WSZGRiT było bezprawne i godziło w zbiorowe interesy konsumentów.

W toku postępowania WSZGRiT wykazała, że od dnia 20 października 2004 r. nie obowiązuje postanowienie wzorca umowy § 4 ust.2 o treści „Wysokość czesnego ustala się odrębnie za każdy rok akademicki. O jego wysokości Uczelnia zawiadamia studentów w terminie 3 miesięcy przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego w formie pisemnego ogłoszenia”, które zostało zastąpione zapisem „W przypadku zmiany odpłatności za studia Uczelnia zawiadamia studentów w terminie 3 miesięcy przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego w formie pisemnego zawiadomienia, doręczanego studentom”. Ponadto

studentom, z którymi podpisano umowy na podstawie obowiązującego do dnia 20 października 2004 r. wzorca umowy, przesłano aneks do tych umów, zawierający zmieniony § 4 ust. 2.

Prezes Urzędu uznał dowody przedstawione przez WSZGRiT za wiarygodne i przekonujące i na ich podstawie stwierdził zaniechanie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów od dnia wejścia w życie zmienionego wzorca „Umowa o studiowanie w Wyższej Szkole Zarządzania Gospodarką Regionalną i Turystyką w Kielcach” tj. od dnia 20 października 2004 r.

Wobec stwierdzenia zaistnienia praktyki, o której mowa w art. 23a ust. 1 i 2 ustawy o okik i zaniechania jej stosowania, Prezes Urzędu orzekł jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatury w Łodzi.

*Z upoważnienia
Prezesa Urzędu
Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury w Łodzi*

Iwona Bielska

Otrzymuje:

Wyższa Szkoła Zarządzania Gospodarką Regionalną i Turystyką w Kielcach
ul. mjr. Jana Piwnika “Ponurego” Nr 49
25-666 Kielce